

نخستین همایش ملی اخلاق و عرفان در ادب فارسی

۳۹. ویل دورانت، لذات فلسفه، ترجمه عباس زریاب خویی، انتشارات سازمان آموزش و انقلاب اسلامی، ۱۳۶۹ ش.

۴۰. یثربی، دکتر یحیی، فلسفه عرفان، سال ۱۳۳۶، ناشر نویسنده.

بررسی صفات نفس در عرفان اسلامی با تکیه بر دیدگاه عزالدین محمود کاشانی

دکتر مهدی ملک ثابت*

راضیه آران**

ملیکا پورکمالزاده***

چکیده

مسئله نفس و صفات آن یکی از مسائل مهمی است که از دیرباز مورد توجه فلاسفه، حکما و عرفا بوده است و در بیشتر کتب عرفانی مورد توجه و بحث قرار گرفته است. نفس در لغت به معنای جان، روح، روان، و علامت زنده بودن است و در بعضی جاها به معنی تن و شخص و در برخی آیات به معنای حقیقت وجودی انسان است. نفس دارای مراتب و صفاتی است از جمله: صفات ذمیمه و حسنه؛ و مراتب نفس اماره، نفس لوآمه، نفس مطمئنه؛ که با خالی شدن از صفات ذمیمه و پرداختن به صفات حسنه می تواند به کمال برسد از دیدگاه ابن سینا انسان دارای نفس حیوانی و نباتی و علاوه بر این واجد نفسی به نام نفس ناطقه است که شامل دو قوه عالمه و عامله است. نفس از بدن جدا نمی شود مگر با مرگ که فعل و عمل جسم با اراده نفس انجام می پذیرد.

کلمات کلیدی: نفس، صفات نفس، عزالدین کاشانی، عرفان اسلامی

نخستین همایش ملی اخلاق و عرفان در ادب فارسی

عضو هیأت علمی گروه زبان و ادبیات فارسی دانشگاه یزد mmaleksabet@yazd.ac.ir

کارشناسی ارشد زبان و ادبیات فارسی دانشگاه یزد r1370.aran@stu.yazd.ac.ir

کارشناسی ارشد زبان و ادبیات فارسی دانشگاه شهید باهنر کرمان melikapookamal93@gmail.com

مقدمه

واژه نفس با همه تعبیرهای متفاوت آن در همه دوره های تاریخ، تمدن، فلسفه و عرفان وجود داشته است که در مورد چیستی و صفات نفس در بسیاری کتاب ها و مقاله ها سخن رفته است به گونه ای که بعضی فلاسفه مانند ابن سینا و ملاصدرا اساس بحث طبیعیات را نفس قرار داده اند و گروهی متکلمان نیز معتقد به تجرد نفس هستند و گروهی آن را انکار می کنند و بر این اساس معنای لغوی آن را جان، روح، روان و بسیاری معنای دیگر دانسته اند.

و هم چنین فیلسوفان و دانشمندان بسیاری درباره نفس سخنانی گفته اند از جمله : سخن ابویوسف یعقوب بن اسحاق کندی ، که می گوید: «نفس نخستین استکمال جسم طبیعی بالقوه دارای حیات است» (احدی، بنی جمالی، ۱۳۶۶، ص ۴)

از ابن سینا تا ملاصدرا درباره نفس و شناخت آن و صفات نفس مباحث گوناگونی مطرح شده و آثار مهم و بسیاری در این باره از آنها به جای مانده است که به اجمال تعدادی از آنها را معرفی می کنیم.

کتاب :

کتاب علم النفس از دیدگاه دانشمندان اسلامی و تطبیق آن با روانشناسی جدید که مؤلفان آن حسن احدی و شکوه السادات بنی جمالی است که در تهران و انتشارات دانشگاه علمه طباطبایی در سال ۱۳۶۶ به چاپ رسیده است.